

کتاب جامع
پرسش و پاسخ

۲۰۲۰

بیست بیست

پایه ی پنجم ابتدایی

سوالات
درس به درس
همراه با پاسخنامه

هدیه های آسمان، فارسی،
علوم، مطالعات اجتماعی

سوالات صحیح و غلط، کامل کنید،
چند گزینه ای، تشریحی و آزمون های
نوبت اول و دوم

منطبق بر موضوعات
ارائه شده در
کتاب درسی

بسم الله کتاب جامع پرسش و پاسخ

۲۰۲۰

پایه پنجم ابتدایی

مؤلفان:

ریحانه بیسجردی - مریم نوری

علی رفیعی فر - مجید مهري

منطبق بر آخرین تغییرات سیستم آموزشی کشور
منطبق بر سند تحول بنیادین آموزش و پرورش
و برنامه ی درسی ملی وزارت آموزش و پرورش

www.gradpress.ir

گراد
[شوره آموزشی] [grad]

دسته گلی از آسمان

کامل کنید.

۱ در درس اول، قرآن به **گل** تشبیه شده است.

نکته: همان طوری که از عنوان درس (دسته گلی از آسمان) پیدا است قرآن به یک گل تشبیه شده است و برای هر شاخه گل از این گل، با شعر یک ویژگی بیان گردیده است.

۲ قنوت نماز، قسمتی از سوره **بقره** می باشد.

سوالات تشریحی

۱ آیه های زیر هر کدام اشاره به کدام یک از ویژگی هایی که قرآن معرفی می کند دارد؟

(الف) «وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا»: «نیکی به پدر و مادر»

(ب) «فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ»: «رفتار زیبا»

(ج) «وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا»: «گفتار زیبا»

(د) «وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي»: «عبادت»

(ه) «اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ»: «اندیشه نیک»

۲ آیه ۱۰ سوره حجرات چه معنی دارد و اشاره به کدام ویژگی مدنظر قرآن می کند؟

به راستی که مؤمنان برادر یکدیگراند پس بین آنها صلح برقرار کنید و پرهیزگار باشید تا مورد لطف و رحمت خداوند قرار بگیرید-اشاره به ویژگی های مهر و محبت و رفتار زیبا دارد.

بررسی کنید

۳ در یک قرآن کامل فهرست نام سوره ها را باز و جاهای خالی را کامل کنید.

(الف) اولین سوره: حمد (ب) آخرین سوره: ناس (ج) بلندترین سوره: بقره

(د) سوره هایی به نام پیامبران خدا: محمد ابراهیم، نوح، هود، یوسف، یونس

(ذ) سوره هایی به نام جانوران: زنبور، فیل، عنکبوت، بقره (گاو)

(ر) سوره ای به نام یکی از روزهای هفته: جمعه

کامل کنید

- ۲ مادر مریم فراموش کرده بود ظرف نذری همسایه را به آن‌ها بازگرداند. استفاده از ظرف همسایه برای کارهای آشپزی در منزل بدون اجازه صاحب درست نیست و باید ظرف را فوراً به صاحب آن برگرداند .
- سعید از نانوايي برگشت. نان‌ها را درون سفره گذاشت و دوباره آن‌ها را شمرد. برای بار سوم شمرد. اشتباه نکرده بود. نان‌ها ۱۱ تا بود. اما او فقط پول ۱۰ نان را داده بود. با خودش گفت: **به نانوايي می‌روم و پول نان اضافه را پرداخت می‌کنم .**
  - پارچه‌های بریده شده همسایه‌ها کنار چرخ خیاطی مادر برای دوختن آماده بود. سارا از پارچه‌های اضافه چند تکه برداشت و به سمیه گفت: **با این‌ها برای عروسکم لباس بدوز. سمیه گفت: ابتدا باید از صاحب پارچه اجازه بگیریم**
  - **بعد از آن استفاده کنیم .**
  - امروز پالتوی خود را در مدرسه گم کردم. همه‌جا را گشتم ولی آن را پیدا نکردم. از این‌که بچه‌ها بشنوند یک کلاس پنجمی لباسش را گم کرده‌است خجالت کشیدم. بزرگترهایم هم ممکن بود بعد از شنیدن ماجرا عصبانی شوند. یک پالتوی روی جالباسی یکی از کلاس‌ها توجهم را به خود جلب کرد هیچ فرقی با پالتوی من نداشت ولی مطمئن نبودم مال من باشد، **ابتدا باید تحقیق می‌کردم و اگر مطمئن شدم که پالتوی من است آن را بر می‌دارم .**

بین و بگو

- ۱ کدامیک جزء اموال عمومی است ؟ چرا؟ همه این وسایل اموال عمومی هستند. زیرا دولت برای اینکه مردم از این وسایل استفاده کنند هزینه می‌کند و این وسایل متعلق به همه مردم می‌باشد.

- ۲ بهترین راه استفاده از هر یک از این اموال عمومی چیست؟ باید بکوشیم تا از آن‌ها به خوبی مراقبت کنیم و نه خودمان به آن‌ها آسیب بزنیم، نه اجازه دهیم دیگران این کار بکنند.
- ۳ اگر هر یک از این‌ها جزء اموال شخص شما یا خانواده‌تان باشد از آن‌ها چگونه استفاده می‌کنید؟ از آن‌ها به شیوه درست استفاده می‌کنیم و آسیبی به آن‌ها وارد نمی‌کنیم.

تدبر کنیم

- ۱ کم‌فروشی به چه معناست؟ یعنی فروشنده کم‌تر از وزنی که خریدار می‌خواهد به او کالا بدهد.
- ۲ آیه «وَيْلٌ لِلْمُطَفِّفِينَ» با موضوع این درس (درس ۶) چه ارتباطی دارد؟ موضوع درس در ارتباط با مال مردم است. این آیه به این نکته اشاره دارد که نباید حق مردم را پایمال و ضایع کرد.

یک جهان جشن!

صحيح و غلط

۱ فرشته‌ای که به پیامبر جانشینی امام علی (ع) را ابلاغ کرد میکائیل نام داشت. ص غ

نکته: فرشته‌ی وحی، جبرئیل نام دارد.

۲ پیامبر (ص) در روز عید غدیر، حضرت علی (ع) را به‌عنوان جانشین خود اعلام کرد. غ ص

۳ حضرت محمد (ص) در ابتدا مأموریت داشت تا فقط خویشاوندان خود را به دین اسلام دعوت کند. غ ص

نکته: حضرت محمد (ص) به مدت سه سال فقط دوستان و آشنایان خود را به دین اسلام دعوت کرد.

کامل کنید.

- ۱ در آخرین حج پیامبر در محلی بنام غدیر جانشین ایشان معرفی شد.
- ۲ پیامبر (ص) در روز عید غدیر خم فرمود: «هر کس من سرپرست او هستم، این علی رهبر و سرپرست اوست.»
- ۳ در روز عید غدیر، دین اسلام به‌عنوان دین مردم معرفی شد.
- ۴ اولین مردی که به پیامبر ایمان آورد حضرت علی (ع) بود.

چهارگزینه‌ای

- ۱ تنها کسی که پشت سر پیامبر در سن نوجوانی نماز خواند، چه کسی بود؟
 الف) جعفر بن ابی طالب ب) عمار بن یاسر ج) زید بن حارثه د) امام علی (ع)
- ۲ طبق آیه ی ۳ سوره‌ی مائده، «الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي» در کدام روز دین مسلمانان کامل شد؟
 الف) عید قربان ب) عید غدیر ج) عید مبعث د) عید فطر
- ۳ هنگامی که پیامبر خویشاوندان خود را به اسلام دعوت کرد، چه کسی حاضر به همکاری با پیامبر شد؟
 الف) بلال ب) ابوبکر ج) حضرت علی (ع) د) عمر

سوالات تشریحی

۱ آخرین حج پیامبر، در چه تاریخ اتفاق افتاده است؟ سال دهم هجری ماه ذی‌الحجه روز هجدهم

کوچک های بزرگ!

صحيح و غلط

- ۱ گذاشتن سطل زیر شیر آبی که چکه می کند، راهی برای جلوگیری از اسراف است. غ ص
- ۲ تلف کردن وقت و بیهوده گذراندن لحظه های عمر اسراف زمان است. غ ص
- ۳ اسراف نکردن یعنی مصرف نکردن یا کم مصرف کردن چیزی. غ ص

نکته: اسراف نکردن یعنی درست مصرف کردن.

کامل کنید

- ۱ خرید نان بیش از اندازه مصرف مان، اسراف است.
- ۲ درست مصرف کردن یعنی به جا و به اندازه مصرف کردن.

چهار گزینه

- ۱ کدام ضرب المثل مربوط به اسراف نکردن است؟
- (الف) دو قورت و نیمش باقی است
- (ب) پولش از پارو بالا می رود
- (ج) بادمجان بم آفت ندارد
- (د) قطره قطره جمع گردد وانگهی دریا شود.
- ۲ با توجه به آیه «وَلَا تُسْرِفُوا، إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ» خداوند چه کسانی را دوست ندارد؟
- (الف) مصرف کنندگان
- (ب) اسراف کاران
- (ج) کافران
- (د) بد اخلاق ها

سوالات تشریحی

- ۱ کوچک های بزرگ اشاره به چه چیزهایی دارد؟ اشاره به موارد کوچک که اگر در استفاده از آن ها اسراف کنیم در طول مدت زیاد مقدار بسیار بزرگی خواهند شد.
- ۲ چند نمونه از موارد کوچکی که در مدت زمان طولانی باعث اسراف زیاد می شوند را نام ببرید؟
قطره های آب، تکه های نان، لحظه های عمر

۴ طبق فرمایش حضرت امام (ره) کدام کشور باید از بین برود؟

- (الف) فرانسه   (ب) انگلستان   (ج) آمریکا   (د) اسرائیل

سؤالات تشریحی

۱ تشیع یعنی چه؟ همراهی افراد با جنازه از یک مکان تا محل دفن را تشیع می‌گویند.

۲ چرا محمدرضا شاه جلوی پیشرفت کشور را می‌گرفت؟

شاه و مزدورانش همیشه می‌گفتند ایرانی‌ها توانایی انجام دادن کارهای بزرگ را ندارند و نمی‌توانند مستقل باشند. ما همیشه باید به قدرت‌ها وابسته باشیم.

۳ سال‌های قبل از انقلاب از نظر اجرای احکام اسلامی و نشریات دینی چگونه بود؟ شاه حتی اجازه نمی‌داد احکام اسلامی

را در جامعه اجرا کنند. نماز جمعه به پا نمی‌شد و کتاب‌ها و نشریات دینی مفید بسیار کم منتشر می‌شدند.

۴ وضعیت رسانه‌ها (رادیو و تلویزیون) در زمان پهلوی به چه صورت بود؟

در رادیو و تلویزیون از آموزه‌های قرآن و دین اسلام خبری نبود و به علمای بزرگ دینی اجازه حضور در این مراکز را نمی‌دادند. عزاداری‌هایی که آگاهی مردم را افزایش می‌داد، ممنوع بود.

۵ وضعیت حجاب در زمان پهلوی چگونه بود؟ به ارزش‌های دینی توجهی نمی‌شد و به جای معرفی حجاب و ارزش‌های

اخلاقی، فساد و بی‌حجابی تبلیغ می‌شد.

۶ امام خمینی (ره) چه ویژگی‌هایی داشت؟ او بسیار با ایمان، آگاه و شجاع بود و از شاه و ابرقدرت‌های جهان، ترسی

نداشت.

۷ امام خمینی با سرنگون ساختن رژیم شاهنشاهی، چه چیزهایی را به ایران هدیه داد؟ بهار ایمان، عزت، آزادی و آزادی

را به ایران و ایرانیان هدیه داد.

برایم بگو

۸ هر یک از این ویژگی‌های امام خمینی شما را به یاد کدام امام یا پیامبر می‌اندازد؟ چرا؟

مبارزه با طاغوت: امام حسین (ع)؛ زیرا علیه حکومت طاغوتی یزید قیام کرد.

شجاعت: امام علی؛ زیرا ایشان بسیار شجاع بودند و در طول تاریخ دلاوری‌های بسیاری از خود نشان دادند.

تدبر کنیم

۹ آیه شریفه «وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا» «هیچ‌گاه بر ستمگران تکیه نکنید». (هود، آیه ۱۱۳) این آیه به کدام ویژگی

امام خمینی اشاره می‌کند؟ وابسته نبودن به قدرت‌های جهانی و ایستادگی در برابر رژیم ظالم پهلوی.

فارسی پنجم

درس ۱۰

۱ کامل کنید.

شور+ انگیز	شورانگیز	یعنی	چیزی که شور و هیجان را برمی‌انگیزد.
محبت+ آمیز	محبت‌آمیز	یعنی	چیزی که همراه با مهر و محبت است.
نفرت+ انگیز	نفرت‌انگیز	یعنی	چیزی که نفرت را برمی‌انگیزد.
طنز+ آمیز	طنز‌آمیز	یعنی	چیزی که همراه با شوخی و طنز است.

۲ کنایه‌ی هر یک از جمله‌های زیر را بنویسید.

- الف) هیچ‌چیز از نگاه محمود دور نمی‌ماند. محمود با دقت زیاد به اطرافش می‌نگریست.
- ب) پدرش دست او را در دست استاد امامی گذاشت. پدرش برای آموزش نقاشی او را نزد استاد امامی گذاشت.
- ج) غرور آفت هنر است. غرور باعث می‌شود که هنرمند دیگر به دنبال بهتر شدن و کسب مهارت بیشتر نرود.
- د) کارش گره می‌خورد. به مشکل برمی‌خورد.

۴ داستان زیر را بخوانید و به پرسش‌های آن پاسخ دهید.

شخص را قرض بسیار آمده بود. تاجر سخاوتمندی را در بازار به او نشان دادند که احسان می‌کرد. آن شخص، تاجر را در بازار و در حال معامله دید که بر سر ریالی چانه می‌زند. وقتی آن صحنه را دید؛ پشیمان شد و بازگشت. تاجر، چشمش به او افتاد و فهمید که برای کاری پیشش آمده. پس نزدیک رفت و پرسید با من کاری داشتی؟ شخص گفت: آمدنم بی‌فایده بود. تاجر فهمید که برای پول آمده، پس کیسه‌ای زر به او داد. آن شخص تعجب کرد و گفت: آن چانه زدن چه بود؟ این بذل و بخشش چه؟ تاجر گفت: آن معامله با یک تاجر بود. ولی این معامله با خدا است.

الف) چرا مرد از این که از تاجر درخواست کمک کند پشیمان شد؟ چون دید که تاجر به خاطر یک ریال در حال چانه زدن است و فکر کرد که او خسیس است و کمکش نخواهد کرد.

ب) مفعول در جمله دوم کدام است؟ تاجر سخاوتمند

ج) منظور از چانه زدن چیست؟ گفتگو و اصرار بر سر قیمت کالا.

د) مفهوم داستانی که خواندید با کدام ضرب‌المثل هماهنگی معنایی دارد؟

۳ گزارشی از یک آزمایش علوم که در کلاس یا منزل انجام داده‌اید بنویسید.

موضوع: آب چه اثری بر رشد گیاه دارد؟

محل انجام آزمایش کلاس - منزل

مدت زمان: ۱۳ روز

شرح آزمایش در ۳ گلدان یک اندازه به مقدار مساوی خاک باغچه می‌ریزیم در هر گلدان ۵ دانه عدس می‌کاریم. پس از سبز شدن دانه‌ها به مدت ۱۳ روز یکی را با آب مقطر، گلدان دوم را با آب معمولی و سومی را با آب شور آبیاری می‌کنیم. یک روز درمیان طول ساقه‌های هر گلدان را اندازه گرفته و در جدول یادداشت می‌کنیم. نتیجه‌گیری: نوع آب در رشد گیاه مؤثر است و آب مناسب، رشد گیاه را بهتر و بیشتر می‌کند.

۳ با توجه به متن زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید.

فردی خودنما و متکبر که خود را فیلسوف می‌پنداشت به بهلول گفت: آدم احمق کسی است که به چیزی اطمینان کامل داشته باشد. بهلول پرسید: تو مطمئنی؟ گفت: آری، کاملاً مطمئنم.

(الف) هم معنی کلماتی را که زیر آن‌ها خط کشیده شده بنویسید.

خودنما: کسی که خود و کارهایش را به رخ دیگران می‌کشد.

متکبر: خودخواه   فیلسوف: عالم   می‌پنداشت: فرض می‌کرد

(ب) در این متن چند کلمه ی غیر ساده وجود دارد آن‌ها را بنویسید. ۱، خودنما

(ج) این عبارت شامل چند جمله است؟ گفت: آری، کاملاً، مطمئنم ۳ جمله

(د) یک ترکیب وصفی در متن پیدا کنید. آدم احمق

۴ در عبارت زیر حروف ربط را مشخص کنید.

آیا برای شما اتفاق افتاده است که از چیزی در تاریکی بترسید، اما وقتی چراغ را روشن کنید، به ترس خودتان بخندید؟

پس حاکم کسی را فرستاد تا آن مرد را بیاورد، سپس با زبان نرم و با خشونت طلاها را گرفت و به صاحبش برگرداند. آیا باید تسلیم شد و چیرگی دشمن را بر خانمان دید و خواری و خفت را به جان خرید؟ آیا باید در مقابل حمله دشمن تسلیم شد تا او بر کشور مسلط شود و ما را خوار و حقیر کند؟ با توجه به مصرع (ای دشمن ار تو سنگ خاره ای من آهنم) به پرسش‌ها پاسخ دهید.

الف) این مصرع چند جمله است؟ نوع جمله‌ها را بنویسید. ۳ جمله، منادا (ای دشمن) - خبری (ای) در (خاره ای) به معنی هستی، خبری (م) در (آهنم) به معنی هستم

ب) چه تشبیه‌هایی در این مصرع به کاررفته است؟ دشمن به سنگ خارا و شاعر به آهن تشبیه شده است.

ج) (ار) مخفف کدام کلمه است؟ اگر

جاهای خالی را با کلمه یا عبارت مناسب پر کنید.

دندان بن یعنی ریشه ی دندان

آموزگار یعنی کسی که آموزش می‌دهد.

پاینده + ی = پایندگی

ورزش دوست یعنی کسی که ورزش را دوست دارد.

در متن زیر نشانه‌های نگارشی مناسب را قرار دهید.

استاد از شاگردش پرسید: ( ) آیا به نقش و نگاره‌های روی فرش ایرانی دقت کرده‌ای (؟) به ظرافتی که در آن‌ها به کاررفته (،) چطور (؟) (،)

در عبارت زیر غلط‌های املايي را پیدا کرده و صحیح آنها را بنویسید.

تو بازگرد که من فردا زر تو حاصل (حاصل) کنم.

روزی مردی سوار بر الاغش به یک جالیز (جالیز) خربوزه (خربوزه) رسید.

مطالعه در طبیعت و تعمّل (تأمّل) درباره‌ی آن راهی برای شناخت خداوند است.

[انتشارات گراد]

ج) از بدنه لیوان به نقاشی خود نگاه کنید چه می بینید؟ اندازه‌ها و تصویر معمولی است.

د) بدون آن که لیوان را جابه‌جا کنید درون آن آب بریزید.

م) دوباره از بدنه لیوان به نقاشی خود نگاه کنید چه مشاهده می کنید؟ تصاویر درشت و وارونه می شوند.

از این مشاهده چه نتیجه‌ای می گیرید؟ لیوان پر از آب مانند ذره بین (عدسی) عمل می کند وقتی آن را جلو می بریم اندازه و

شکل درشت تر و بزرگ تر است و وقتی دور می کنیم کمی کوچک تر و وارونه تر می شود.

و) اکنون لیوان را به آرامی به عقب و جلو ببرید آن چه را مشاهده می کنید بنویسید؟

اندازه تصویر تغییر می کند. هر چه لیوان را از شکل کشیده شده دور تر کنید،

تصویر وارونه کوچک خواهد شد.

۱۶) عدسی‌ها در زندگی روزمره چه کاربردی دارند؟ عدسی‌ها در زندگی روزمره ما کاربردهای زیادی دارد و در بسیاری

از وسایل زندگی ما از جمله دوربین عکاسی، تلسکوپ، میکروسکوپ، عینک، دوربین شکاری از عدسی استفاده شده است.

۱۷) در چه لوازمی از عدسی استفاده شده است ۴ مورد را نام ببرید؟ میکروسکوپ-تلسکوپ-عینک-دوربین شکاری-عکاسی

۱۸) چرا در جواهر فروشی و ساعت‌سازی‌ها از عدسی استفاده می کنند؟ برای این که قطعات ریز را درشت تر و دقیق تر ببینند.

۱۹ جمع‌آوری اطلاعات

در ساعت‌سازی و طلا فروشی‌ها از عدسی چه استفاده‌هایی می کنند در این باره اطلاعات جمع‌آوری کنید و به کلاس

گزارش دهید؟

در ساعت‌سازی برای تعمیر ساعت از ذره بین استفاده می کنند تا اجزای آن کامل دیده شود. در طلا فروشی برای

دیدن اعداد ریزی که روی طلا نوشته شده و با چشم به راحتی دیده نمی شود از ذره بین استفاده می شود.

۲۰ فعالیت

الف) شمع را روشن کنید و روی میز بگذارید.

ب) صفحه کاغذ را در فاصله ی یک متری شمع قرار دهید.

ج) ذره بین را بین کاغذ و شمع آن قدر جا به جا کنید، که تصویر شعله شمع به طور واضح روی صفحه ی کاغذ تشکیل شود.

در این آزمایش تصویر شعله شمع با شعله اصلی شمع چه تفاوتی دارد؟ تصویر شعله شمع وارونه و بزرگتر از شعله

شمع اصلی است.

د) با جابه‌جا کردن شمع یا صفحه کاغذ، آزمایش را تکرار کنید. از این فعالیت چه نتیجه‌ای می گیرید؟ نتیجه می گیریم

که با جا به جا کردن شمع یا صفحه کاغذ، اندازه تصویر شعله شمع تغییر می کند.

ب) لیوان سنگین‌تر را از تکیه‌گاه دور کنید چه مشاهده می‌کنید؟ لیوان سنگین‌تر باز هم پایین قرار می‌گیرد و لیوان سبک‌تر بالا قرار می‌گیرد.

مراحل فعالیت	شکل خط کش پاک‌کن و عروسک‌ها	فاصله لیوان سبک از پاک‌کن به سانتی‌متر	فاصله لیوان سنگین‌تر از پاک‌کن به سانتی‌متر
۱		۱۵	۱۵
۲		۲۰	۱۵
۳		۱۰	۱۵

با توجه به نتایج این فعالیت توضیح دهید که فراز چگونه می‌تواند شکل بازی با نوید را حل کند؟

نوید باید به تکیه‌گاه نزدیک شود چون سنگین‌تر است.

ج) در این فعالیت چه چیزی را ثابت نگه داشتیم و چه چیزی را تغییر دادیم؟ عروسک‌ها تکیه‌گاه، خط کش ثابت بود و فاصله لیوان سنگین از تکیه‌گاه را تغییر دادیم.

۳) اهرم چیست و چه کمکی به ما می‌کند؟ هر اهرم یک میله و یک تکیه‌گاه دارد و با آن می‌توان اجسام را جابه‌جا کرد و اهرم‌ها کارها را آسان می‌کنند

۴) هر گاه جسم را به تکیه‌گاه نزدیک کنیم چه تغییری در نیرویی که برای بلند کردن جسم نیاز داریم حاصل می‌شود؟ برای بلند کردن جسم به نیروی کمتری نیاز خواهیم داشت.

۵ کاوشگری

الف) وسط خط کش ۵۰ سانتی‌متر را روی پاک‌کن (تکیه‌گاه) قرار دهید.

ب) لیوان‌ها را در فاصله‌ی ۱۵ سانتی‌متری از تکیه‌گاه قرار دهید

ج) در یکی از لیوان‌ها ۴ گیره کاغذ قرار دهید.

د) در لیوان دیگر آن قدر گیره کاغذ قرار دهید تا خط کش کاملاً به حالت افقی (تعادل) قرار گیرد تعداد گیره‌ها را در جدول یادداشت کنید.

م) در یکی از لیوان‌ها تعداد گیره‌ها را دوبرابر کنید چه اتفاقی می‌افتد؟ تعادل به هم می‌خورد و لیوان سمت چپ پایین می‌آید.

لیوان سمت راست		لیوان سمت چپ	
تعداد گیره‌ها	فاصله تا تکیه‌گاه به سانتی‌متر	تعداد گیره‌ها	فاصله تا تکیه‌گاه به سانتی‌متر
۴	۱۵	۴	۱۵
۸	۱۵	۸	۱۵
۸	۱۵	۴	۳۰

- ۶ چرا راه‌ها نقش مهمی در رفع نیازهای ما دارند؟ کالاهای تولیدی در کارخانه‌ها با وسایل حمل و نقل از راه‌های ارتباطی میان شهرها و روستاها می‌گذرند و به فروشگاه‌ها و مراکز خرید فرستاده می‌شوند تا ما آنها را خریداری کنیم. پس راه‌ها نقش مهمی در رفع نیازهای ما دارند.
- ۷ کارخانه‌ی کمپوت سازی برای چه فعالیت‌هایی به راه‌ها و وسایل حمل و نقل نیاز دارد؟ حمل و نقل مواد اولیه، حمل و نقل محصولات تولید شده به مراکز فروش، رفت و آمد کارگران و کارمندان
- ۸ چرا امروزه مردم به هم وابسته‌اند؟ امروزه، مردم در همه جا به محصولات کشاورزی، مواد اولیه و کالاهای صنعتی و همچنین به یکدیگر نیاز دارند و به همین دلیل، به هم وابسته‌اند.
- ۹ چه محصولاتی از استان گیلان به دیگر نقاط صادر می‌شود؟ در استان گیلان برنج، چای و زیتون تولید می‌شود؛ در حالی که بیشتر نواحی کشور ما برای کشت این دو محصول شرایط مناسبی ندارد. بنابراین، چای، برنج و زیتون گیلان به سایر نقاط کشور فرستاده می‌شوند و در آنجا به فروش می‌رسند.
- ۱۰ استان گیلان چه محصولاتی را وارد می‌کند؟ نفت، خرما، پسته و اتومبیل را وارد می‌کند.
- ۱۱ صادرات را تعریف کنید؟ کالاهایی که در داخل یک ناحیه تولید شده‌اند، برای فروش به جاهای دیگر فرستاده می‌شوند؛ به این کار صادرات می‌گویند.
- ۱۲ واردات را تعریف کنید؟ کالاهایی که در خارج از یک ناحیه تولید شده‌اند، برای فروش به آنجا وارد می‌شوند؛ به این کار واردات می‌گویند.
- ۱۳ بازرگانی چیست؟ به خرید و فروش کالا در داخل یک کشور یا با کشورهای دیگر، بازرگانی می‌گویند.
- ۱۴ به طور کلی، راه‌ها و وسایل حمل و نقل به چند دسته تقسیم می‌شوند؟ به طور کلی، راه‌ها و وسایل حمل و نقل به سه دسته تقسیم می‌شوند: زمینی، هوایی و آبی.
- ۱۵ حمل و نقل زمینی چگونه انجام می‌شود؟ حمل و نقل زمینی از دو طریق انجام می‌شود: راه‌های جاده‌ای، راه‌آهن.
- ۱۶ آزاد راه چیست؟ چه مزیتی دارد؟ بعضی از راه‌های جاده‌ای آزاد راه هستند؛ یعنی در آنها، مسیر رفت و برگشت با مانع‌هایی از هم جدا شده‌اند. بنابراین، در آزاد راه‌ها خطر تصادف خودروها از روبه‌رو کمتر است.
- ۱۷ وسایل حمل و نقل زمینی را نام ببرید. اتومبیل - اتوبوس - کامیون - موتور - قطار
- ۱۸ وسایل حمل و نقل راه‌های جاده‌ای چیست؟ اتومبیل - اتوبوس - کامیون
- ۱۹ چند مورد از نکاتی که رانندگان و مسافران باید در مسیرهای جاده‌ای رعایت کنند را بنویسید. همه‌ی سرنشینان خودروها، یعنی رانندگان و مسافران، باید کمربندهای ایمنی را ببندند.
- رانندگان باید با حواس جمع رانندگی کنند. صحبت کردن راننده با تلفن همراه یا دیگران و نیز خوردن و آشامیدن در حین رانندگی باعث بروز حادثه می‌شود.
- اغلب تصادف‌ها در اثر سرعت غیرمجاز رخ می‌دهند. رانندگی کردن با سرعت زیاد نشانه‌ی مهارت و شجاعت نیست.

کاربرگی شماره ۱۰

جمهوری آذربایجان، ارمنستان

متن مربوط به جمهوری آذربایجان و ارمنستان را بخوانید. با توجه به نقشه و متن به طور گروهی به پرسش‌ها پاسخ دهید.

الف) نقشه‌خوانی

- ۱) نام رشته کوه اصلی آذربایجان ..... قفقاز ..... است.
- ۲) کدام رود بین ایران و جمهوری آذربایجان قرار دارد؟ این رود به کجا می‌ریزد؟ رود ارس که به دریای خزر می‌ریزد.
- ۳) کدام شهر جمهوری آذربایجان و ایران همنام هستند؟ آستارا
- ۴) اگر کسی بخواهد برای تعطیلات نوروز به کشور آذربایجان سفر کند، چه لباس‌هایی باید همراه خود ببرد؟ چرا؟ لباس گرم زیرا بیشتر مساحت جمهوری آذربایجان را سرزمین‌های کوهستانی تشکیل می‌دهد و آب و هوای آن سرد می‌باشد.
- ۵) چرا ماهیگیری در جمهوری آذربایجان رونق دارد؟ به دلیل نزدیک بودن و دسترسی به دریای خزر
- ۶) چرا کشاورزی در جمهوری آذربایجان بسیار رونق دارد؟ زیرا در نواحی داخلی و شرق جمهوری آذربایجان جلگه‌های پست آبرفتی قرار دارد که برای کشاورزی مناسب می‌باشد.
- ۷) جمهوری آذربایجان در چه زمینه‌هایی با کشور ایران مشترک است؟ دین (مردم هردو کشور پیرو دین اسلام می‌باشند)، برگزاری جشن نوروز، صنایع دستی مانند فرش و سفالگری، داشتن منابع نفت و گاز، رونق کشاورزی و ماهیگیری.

ب) نقشه‌خوانی

- ۱) کدام رود، کشور ایران را از ارمنستان جدا می‌کند؟ رود ارس
- ۲) کشور ارمنستان را از نظر دسترسی به دریا با جمهوری آذربایجان مقایسه کنید. دسترسی یک کشور به دریا چه فایده‌هایی دارد؟ کشور جمهوری آذربایجان به دریا دسترسی دارد اما کشور ارمنستان به دریای خزر دسترسی ندارد. دریاها از نظر گردشگری، کار و رونق اقتصادی، و حمل و نقل و استفاده از منابع غذایی دریایی می‌تواند برای یک کشور دارای اهمیت باشد.
- ۳) چرا ارمنستان بیشتر مواد اولیه کارخانه‌های خود را از خارج وارد می‌کند؟ زیرا از نظر منابع معدنی، فقیر است.
- ۴) اگر روزی به کشور ارمنستان سفر کنید، چه غذایی سفارش می‌دهید و چه سوغاتی برای دوستانتان می‌آورید؟ برای سفارش غذا می‌توان انواع کباب، دلمه و آش که از غذاهای معروف ارمنستان است را انتخاب کرد. برای سوغاتی نیز می‌توان صنایع دستی (مانند فرش و گلیم پشمی قفقازی و جواهر با سنگ‌های تزئینی که از صنایع دستی این کشور است) را انتخاب کرد.
- ۵) چرا به این کشور ارمنستان می‌گویند؟ ۹۸ درصد مردم کشور ارمنستان، پیرو دین مسیح (ع) و ارمنی‌اند و به همین دلیل، این کشور ارمنستان نامیده می‌شود.

ایران به تدریج، ویرانه‌ها را به شهرهایی آباد و پررونق تبدیل کردند و شهرنشینی را در ایران گسترش دادند. در این شهرها بناهای زیادی چون مساجد، کاروان‌سراها، حمام‌ها و برج‌ها ساخته شد.

۶ شاهرخ که بود و چه اقداماتی انجام داد؟ شاهرخ، پسر تیمور، برخلاف پدر خود مردی نیکوکار بود و سعی می‌کرد هر جا را که پدرش ویران کرده بود، آباد کند. او دستور داد مدارس و کتاب‌خانه‌های بسیاری بسازند.

۷ شاعران دوره مغول‌ها و تیموری را نام ببرید. عطار - سعدی - حافظ - مولوی

فعالیت

۸ ایرانیان چه تأثیراتی بر جانشینان چنگیز و تیمور گذاشتند؟ توضیح دهید. پس از آشنایی با مردم ایران، تحت تأثیر عقاید و آداب و رسوم ایرانیان قرار گرفتند. پس، به تدریج به دین اسلام روی آوردند و مسلمان شدند. آنها همچنین سعی کردند از خشونت و ویرانگری پدرانشان فاصله بگیرند و عمران و آبادی در ایران را تشویق کنند. همچنین وزیران ایرانی مانند خواجه نصیرالدین توسی سعی می‌کردند عادت‌های زشت مغول‌ها، از جمله وحشی‌گری‌هایشان، را تغییر دهد.

۹ با توجه به تصویر سکه‌های دوره‌ی ایلخانان، کلمه‌های «الله و محمد» که روی این سکه‌ها نقش بسته است، نشان دهنده‌ی چیست؟

نشان دهنده تأثیر ایرانیان بر روی ایلخانان می‌باشد که مسلمان شده‌اند.

۱۰ دلیل هوشمندی خواجه نصیرالدین توسی و اقدامات مهم او را به اختصار بیان کنید. خواجه نصیرالدین توسی (۵۹۷-۶۷۲ق) حکیم و متکلم شیعه قرن هفتم هجری است. خواجه نصیرالدین توسی از مشاوران هلاکو بود که سعی می‌کرد عادت‌های زشت مغول‌ها، از جمله وحشی‌گری‌هایشان، را تغییر دهد. خواجه نصیرالدین توسی، ریاضی‌دان و ستاره‌شناس بزرگی بود و به همت او رصدخانه‌ی مراغه تأسیس شد. خواجه نصیر نویسنده کتاب‌ها و رساله‌های بسیاری در علوم اخلاق، منطق، فلسفه، کلام، ریاضیات و نجوم است. اخلاق‌ناصری، اوصاف‌الاشراف، اساس‌الاقتباس، شرح‌الاشارات، تجرید‌الاعتقاد، جامع‌الحساب و کتاب‌مشهور زیج‌ایلخانی و تذکره‌فی‌علم‌الهیته در علم نجوم، از آثار مهم و مشهور او هستند. او همچنین کتابخانه‌ی مراغه را با بیش از ۴۰۰ هزار جلد کتاب بنا نهاد. نصیرالدین توسی احیاگر فلسفه و مبتکر روش فلسفی در کلام شیعه دانسته شده است. برخی از علمای بزرگ شیعه که شاگرد وی بوده‌اند، عبارت‌اند از علامه حلی، ابن میثم بحرانی و قطب‌الدین شیرازی.

- ۳) بزرگ ترین اقیانوس جهان کدام است؟
 الف) اطلس ب) هند ج) منجمد شمالی د) آرام
- ۴) مرقد کدام یک از امامان در شهر کاظمین می باشد؟
 الف) امام صادق - امام محمد باقر ب) امام موسی کاظم - امام محمد تقی
 ج) امام موسی کاظم - امام علی نقی د) امام محمد تقی - امام صادق
- ۵) کدام یک از اثرات واقعه عاشورا می باشد؟
 الف) رسوا شدن خاندان بنی امیه ب) زنده نگه داشتن دین اسلام
 ج) سرمشقی مناسب برای قیام علیه ظالمان د) همه موارد
- ۶) مغول ها در زمان کدام سلسله به ایران حمله کردند؟
 الف) غزنویان ب) سلجوقیان ج) خوارزمشاهیان د) سامانیان

سوالات تشریحی

- ۱) به چه فعالیت هایی صنعت گفته می شود؟ در کارخانه، کارگران به کمک ماشین آلات در مواد اولیه تغییراتی به وجود می آورند و آنها را به کالاهای مورد نیاز تبدیل می کنند. به این فعالیت صنعت می گویند.
- ۲) صادرات کشور ما شامل چه مواردی است؟ محصولات کشاورزی، قالی، خشکبار، پتروشیمی، نفت، گاز، مس
- ۳) وظیفه قوه مقننه چیست؟ برای اداره ی یک کشور و تصمیم گیری درباره ی فعالیت های مختلف آن نیز مقررات و قوانینی لازم است. برای مثال، اینکه در یکسال چقدر از درآمد کشور به آموزش و پرورش اختصاص پیدا کند یا زمان و مدت سربازی برای جوانان، چقدر باشد. در کشور ما قوه ی مقننه وظیفه ی قانون گذاری را به عهده دارد.
- ۴) حرکت چرخشی زمین چیست؟ به چرخش زمین به دور خود، حرکت چرخشی می گویند که بر اثر آن، شب و روز پدید می آید.
- ۵) شرایط عهد نامه علیه مسلمانان در شعب ابی طالب چه بود؟ پس از چندی کافران با هم پیمان بستند که رابطه ی خود را با مسلمانان قطع کنند و با آنها خرید و فروش و ازدواج نکنند. آنها همچنین عهدنامه ای نوشتند و آن را در خانه ی کعبه گذاشتند. پیامبر و یارانش سه سال در آن درّه زندگی می کردند.
- ۶) چرا حاکمان ترک از وزیران ایرانی انتخاب می کردند؟ حاکمان ترک تبار که از اقوام بیابان گرد بودند، از کشورداری اطلاع چندانی نداشتند. آنها می دانستند که برای اداره ی سرزمین پهناور ایران و جمعیت زیاد آن، باید از افرادی آشنا با کشورداری استفاده کنند. به همین دلیل، وزیران باهوش و خردمند ایرانی را انتخاب می کردند.

۷ آیا جانشینان چنگیز، هلاکو و تیمور راه پدران خود را ادامه دادند؟ توضیح دهید. جانشینان آنها راه پدران خود را ادامه ندادند. آنها پس از آشنایی با مردم ایران، تحت تأثیر عقاید و آداب و رسوم ایرانیان قرار گرفتند. پس، به تدریج به دین اسلام روی آوردند و مسلمان شدند. آنها همچنین سعی کردند از خشونت و ویرانگری پدرانشان فاصله بگیرند و عمران و آبادی در ایران را تشویق کنند.

[انتشارات گراد]